

ਅੱਖਾਂ

(ਇਕ ਫਿਲਮ ਦਾ ਗੀਵਿਊ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਨਾਟਕ)

(ਨਾਟਕ ਦੀ ਥਾਂ-ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਕਮਰਾ, ਨਾਟਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਕੁਝ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਏ ਤੇ ਫੇਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।)

ਡਾਕਟਰ : ਮੈਂ ਅਸਤੀਫਾ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਿਨ ਜਿਸ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਉਹ ਵੇਖ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਬਾਇਜ਼ਤ ਬੰਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੇਸ਼ੇ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਅਤੇ ਵਕਾਰ ਦਾ ਜ਼ਰਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਇਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਸਾਡੇ ਡਾਕਟਰੀ ਪੇਸ਼ੇ ਨੂੰ ਬੜਾ ਪਵਿੱਤਰ ਪੇਸ਼ਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਫੈਲ ਜਾਏ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪਵਿੱਤਰ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਏ ? ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਿਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਟੈਲੀਫ਼ੂਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ।

(ਟੈਲੀਫ਼ੂਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜਦੀ ਹੈ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਫੋਨ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ।)

... ਯੈਸ ਸਰ, ਜੀ ਮੈਂ ਡਾਕਟਰ ਬਿਦਰਾ ਹੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ... ਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ... ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇਤਲਾਹ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਕੱਲ ਸਵੇਰੇ 6 ਵਜੇ ਫਾਂਸੀ ਹੋਣੀ ਏ... ਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਫੋਰਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਪੂਰੀ ਇਹਤਿਆਤ ਨਾਲ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਆਂਦੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।... ਹਾਂ ਸਰ ਉਹ ਮਰੀਜ਼ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਲੱਗਣੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹਸਪਤਾਲ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਸਾਰੇ ਟੈਸਟ ਹੋ ਗਏ ਹਨ... ਕੀ ਪੁੱਛਿਆ ? ਕਿਹੜਾ ਮਰੀਜ਼ ? ਉਹ ਕਾਗਜ਼ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਤਾਂ ਦੇਖੇ ਸਨ, ਉਹ ਉਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਏ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਮਿਲਜ਼ ਵਿਚ ਹੋਏ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।... ਕੀ ਕਿਹਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪੈਂਡਿੰਗ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ... ਕਿ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੇਣੀਆਂ ਨੇ, ਪਰ ਜਨਾਬ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਮੁਤਾਬਕ.... ਠੀਕ ਏ ਸਰ, ਆਰਡਰ ਇਜ਼ ਆਰਡਰ।

(ਬੜੀ ਬੇਦਿਲੀ ਨਾਲ ਫੋਨ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।)

... ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਕਿ ਔਖਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀਆਂ ਔਖਾਂ ਉਹਦੀ ਵਸੀਅਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ... ਪਰ ਮੈਂ-ਮੈਂ ਉਸ ਬੁੱਢੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਜੁਆਬ ਦਿਆਂਗਾ, ਜਿਹੜੀ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਆਸਾਂ ਲਾਈ ਬੈਠੀ ਏ... ਪਰ ਆਰਡਰ ਇਜ਼ ਆਰਡਰ, ਲਾਅਨਤ ਪਵੇ ਇਸ ਆਰਡਰ 'ਤੇ।

(ਬਾਹਰੋਂ ਬੁੱਢੀ ਮਾਂ ਬੁੜ ਬੁੜ ਕਰਦੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।)

- ਮਾਂ : ਲਾਅਨਤ ਪਵੇ... ਹਰ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਲਾਅਨਤ ਪਵੇ। ਹਰ ਕੋਈ ਉਲਟ ਗੱਲ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ... ਇਹ ਹਸਪਤਾਲ ਨਾ ਹੋਇਆ ਜੇਲ੍ਹਖਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਨਾ ਕਰੋ, ਇਥੇ ਨਾ ਬੈਠੋ, ਏਥੇ ਨਾ ਖਲੋਵੋ, ਸੋਟੀ ਨਾਲ ਨਾ ਤੁਰੋ, ਇਸ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਰਾਮ ਵਿਚ ਖੱਲਲ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਹਸਪਤਾਲ ਨਹੀਂ ਜੇਲ੍ਹਖਾਨਾ ਏ, ਜੇਲ੍ਹਖਾਨਾ।
- ਡਾਕਟਰ : ਕੀ ਗੱਲ ਏ ਮਾਂ, ਬੜੀ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਏਂ ?
- ਮਾਂ : ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਕੀ ਗੁੱਸੇ ਹੋਣਾ ਏ, ਤੁਹਾਡੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹੀ ਬੜੇ ਸਖ਼ਤ ਨੇ, ਪਰ ਕੀ ਕਰੀਏ ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਮੰਨਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
- ਡਾਕਟਰ : ਤਾਂ ਮਾਂ, ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਮੰਨਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਏ, ਤੂੰ ਵਕਤ ਸਿਰ ਆਈ ਏਂ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੀ ਆਉਣ ਲੱਗਾ ਸਾਂ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਏ।
- ਮਾਂ : ਕਿਹੜੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ? ਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਮੋਹਣ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਈ ਏ... ? ਕੀ ਰੱਬ ਨੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੋਈ ਸੁਣ ਲਈ ਏ ?
- ਡਾਕਟਰ : ਤੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਆਖ ਰਹੀ ਏਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਤੂੰ ਜਾਣਦੀ ਏਂ ਕਿ ਕਾਮਰੇਡ ਮੋਹਣ ਦੀ ਫਾਂਸੀ, ਤੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਲਈ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਏ...।
- ਮਾਂ : ਮੇਰੇ ਇਸ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਹੁਤੀ ਕੀਮਤੀ ਏ... ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਗੱਲ ਦਸੋ, ਜਿਹੜੀ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਦੱਸਣ ਲਈ ਆ ਰਹੇ ਸੀ।
- ਡਾਕਟਰ : ਨਹੀਂ ਮਾਂ, ਮੋਹਣ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਔਖਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕਣ।
- ਮਾਂ : (ਤ੍ਰਬਕ ਕੇ) ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ ? ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਾਥੀ ਮੋਹਣ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਦੱਸੀ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਇਥੇ ਹਸਪਤਾਲ ਆਇਆਂ ਚਾਰ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਨੇ। ਜੇਲ੍ਹ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਵੀ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਰਾਮੂ ਦੱਸਦਾ ਸੀ ਕਿ

ਸਾਰੇ ਟੈਸਟ ਵੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿੱਥੋਂ
ਆ ਗਿਆ ?

(ਰਾਮੂ ਦਾ ਪਰਵੇਸ਼)

ਰਾਮੂ : ਚਾਚੀ, ਤੂੰ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਪਾਸ ਬੈਠੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੁਝੇ ਉਧਰ
ਢੂੰਡ ਰਹਾ ਥਾ।

ਮਾਂ : ਰਾਮੂ, ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਮੋਹਣ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ
ਆਪਣੇ ਬੰਸੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਹੀਆਂ।

ਰਾਮੂ : ਯੇਹ ਕੈਸੇ ਹੋ ਸਕਤਾ ਹੈ ? ਮੈਂ ਜਬ ਸਾਥੀ ਜੀ ਕੇ ਪਾਸ ਜੇਲ੍ਹ ਮੇਂ
ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੇ ਲੀਏ ਗਿਆ ਤੋ ਉਨਹੋਨੇ ਮੁਝੇ ਬਤਾਇਆ ਥਾ ਵੋਹ
ਇਸ ਬਾਤ ਪਰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਥੇ ਕਿ ਉਨਕੀ ਵਸੀਅਤ ਮੁਤਾਬਿਕ
ਉਨਕੀ ਦਾਨ ਕੀ ਹੂਈ ਆਖੋਂ ਬੰਸੀ ਭਈਆ ਕੋ ਲਗੇਗੀ, ਬੰਸੀ
ਉਨਕਾ ਸਭਸੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਕਾ ਸਾਥੀ ਹੈ।

ਮਾਂ : ਹਾਂ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੇ ਬੰਸੀ ਅਤੇ ਮੋਹਣ ਵਿਚ ਬੜਾ ਪਿਆਰ
ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਦਾ ਉਸ ਵਸੀਅਤ ਦਾ ਸੁਣਿਆ
ਸੀ, ਮੈਂ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਸੌ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਮੋਹਣ ਪੁੱਤਰ
ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਮੁਆਫ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ... ਪਰ ਜਿਥੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸੀ
ਉਥੇ ਮਨ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਮਾਣ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੇਰੇ
ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਸਾਥੀ ਮੋਹਣ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ ਤੇ ਹੁਣ
ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਅੱਖਾਂ ਮੇਰੇ ਬੰਸੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ
ਸਕਦੀਆਂ। (ਰੋਂਦੀ ਛੁੱਟ ਪੈਂਦੀ ਹੈ)

ਰਾਮੂ : ਚਾਚੀ ਹੌਂਸਲਾ ਰਖੋ, ਸਬ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਤੂੰ ਬੰਸੀ ਕੇ ਪਾਸ ਜਾ
ਮੈਂ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਸੇ ਬਾਤ ਕਰਤਾ ਹੂੰ, ਯੇਹ ਕੈਸੇ ਹੋ ਸਕਤਾ ਹੈ
ਕਿ ਸਾਥੀ ਮੋਹਣ ਕੀ ਵਸੀਅਤ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋ। ਹਮ ਯੇਹ ਜ਼ੁਲਮ
ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਂਗੇ, ਸਾਥੀ ਮੋਹਣ ਕੀ ਆਖੋਂ ਕਾ ਹੱਕਦਾਰ
ਬੰਸੀ ਹੀ ਹੈ। ਯੇਹ ਹਮਾਰੇ ਲੀਏ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੌਤ ਕੀ ਲੜਾਈ ਹੈ।

(ਮਾਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਬੁੜਬੁੜ ਕਰਦੀ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।)

ਡਾਕਟਰ : ਕਿਉਂ ਰਾਮੂ, ਤੁਮ ਮੋਹਣ ਕੀ ਆਖੋਂ ਕੀ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤ ਸਮਝਤੇ ਹੋ ?

ਰਾਮੂ : ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਵੋਹ ਏਕ ਸੱਚੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੇਤਾ ਕੀ ਆਖੇ ਹੈਂ। ਆਪ
ਉਨ ਆਖੋਂ ਕੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੋ ਨਹੀਂ ਜਾਣਤੇ, ਵੋਹ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਆਖੇ
ਹੈਂ। ਯੇਹ ਵੋਹ ਆਖੇਂ ਹੈ ਜੋ ਅਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕੀ ਤਰਫ ਦੇਖਤੀ ਥੀ
ਤੇ ਕਹਿਰ ਬਰਸਾਤੀ ਥੀ। ਕਿਸੀ ਸਾਥੀ ਕੀ ਤਰਫ ਦੇਖਤੀ ਥੀ ਤੋ
ਉਸਕੇ ਲੀਏ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇਤੀ ਥੀ। ਇਨ ਆਖੋਂ ਕੀ ਬੰਸੀ ਕੋ ਜ਼ਰੂਰਤ

ਹੈ, ਇਸਸੇ ਵੇਹ ਆਪਣੀ ਆਖੇਂ ਛੀਨਣੇ ਵਾਲੋਂ ਸੇ ਬਦਲਾ ਲੇਗਾ।

ਡਾਕਟਰ : ਬਦਲਾ ?

ਰਾਮੂ : ਹਾਂ ਬਦਲਾ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਦੁਨੀਆਂ ਕਹਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬੰਸੀ ਕੀ ਆਖੇਂ ਕਾਰਖਾਨੇ ਮੇਂ ਹੂਏ ਹਾਦਸੇ ਮੇਂ ਜਾਤੀ ਰਹੀਂ। ਮਗਰ ਹਮ ਜਾਣਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਯੇਹ ਹਾਦਸਾ ਨਹੀਂ ਥਾ, ਕਤਲ ਥਾ ਕਾਰਖਾਨੇ ਮੇਂ ਹੂਏ ਹਾਦਸੇ ਮੇਂ ਜਾਤੀ ਰਹੀਂ। ਮਗਰ ਹਮ ਜਾਣਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਯੇਹ ਹਾਦਸਾ ਨਹੀਂ ਥਾ, ਕਤਲ ਥਾ। ਮਿਲ ਮਾਲਕ ਔਰ ਮੈਨੇਜਰ ਕੀ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕਰ ਕੁਤਾਹੀ ਕਾ ਨਤੀਜਾ ਥਾ, ਵੇਹ ਜਾਣਤੇ ਥੇ ਕਿ ਕਿਸੀ ਭੀ ਵਕਤ ਯੇਹ ਹਾਦਸਾ ਹੋ ਸਕਤਾ ਹੈ, ਵੇਹ ਪਲਾਸਟਿਕ ਕੀ ਪਾਈਪ ਕਿਸੀ ਵਕਤ ਭੀ ਫੱਟ ਸਕਤੀ ਹੈ, ਉਸਮੇਂ ਸੇ ਨਿਕਲਾ ਤੇਜ਼ਾਬੀ ਧੂੰਆਂ ਕਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਮਜ਼ਦੂਰੋਂ ਕੋ ਅੰਧਾ ਕਰ ਸਕਤਾ ਹੈ। ਉਨਹੋਂ ਨੇ ਪਾਈਪ ਕੋ ਨਹੀਂ ਬਦਲਾ, ਪੈਸੇ ਬਚਾਏ, ਉਨਕੇ ਲੀਏ ਮਜ਼ਦੂਰੋਂ ਕੀ ਆਖੇਂ ਕੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਥੀ। ਹਾਂ ਬੰਸੀ, ਉਨਕੀ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਕੇ ਕਾਰਨ ਅੰਧਾ ਹੂਆ, ਹਮ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੇਹ ਬਾਤ ਕਭੀ ਨਹੀਂ ਭੂਲ ਸਕਤੇ। ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਕਿਸੇ ਅੱਛੇ ਦੇਸ਼ ਕਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਤਾ ਤੋਂ ਮਿਲ ਮਾਲਕ ਔਰ ਮੈਨੇਜਰ ਕੋ ਫਾਂਸੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਥੀ, ਮਗਰ ਯਹਾਂ ਫਾਂਸੀ ਉਨਕੋ ਲਗਤੀ ਹੈ ਜੋ ਹੱਕ ਔਰ ਸੱਚ ਕੇ ਲੀਏ ਲੜਤੇ ਹੈਂ।

ਡਾਕਟਰ : ਰਾਮੂ ਤੇਰਾ ਕਿਆ ਕਿਲਆ ਹੈ, ਮੋਹਣ ਕੋ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗਣੀ ਗਲਤ ਹੈ?

ਰਾਮੂ : ਗਲਤ ਹੈ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਸੈਂ ਫੀਸਦੀ ਗਲਤ ਹੈ। ਯੇਹ ਸਭ ਸਾਜਿਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਮਾਲਕ, ਮੈਨੇਜਰ ਔਰ ਮਾਲਕ ਕੇ ਖਰੀਦੇ ਹੂਏ ਗੁੰਡੇ ਨੇ ਰਚੀ ਥੀ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੋ ਗੇਟ ਕੇ ਬਾਹਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਜਬ ਨਾ ਜਾਣੇ ਕਿਸ ਤਰਫ ਸੇ ਅਚਾਨਕ ਗੋਲੀ ਚਲੀ, ਦੋ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੌਕੇ ਪਰ ਹੀ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਏ, ਬਾਕੀ ਫਿਰ ਗੁੱਸੇ ਮੈਂ ਆ ਗਏ, ਉਹਨੋਂ ਨੇ ਗੇਟ ਤੋੜ ਕੇ ਮੈਨੇਜਰ ਕੋ ਘੇਰ ਲੀਆ, ਮੈਨੇਜਰ ਕੇ ਹਾਥ ਮੇਂ ਪਿਸਤੌਲ ਥਾ, ਧੱਕਮ ਧੱਕਾ ਹੂਆ, ਮੈਨੇਜਰ ਦਾ ਅਪਣੀ ਹੀ ਪਿਸਤੌਲ ਕਾ ਘੋੜਾ ਦੱਬ ਕੇ ਉਸ ਕੇ ਸਰ ਮੇਂ ਸੇ ਗੋਲੀ ਨਿਕਲ ਗਈ, ਔਰ ਵੇਹ ਦਮ ਤੋੜ ਗਿਆ। ਜੋ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮਰੇ, ਉਨਕੇ ਕਾਤਲੋਂ ਕੋ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮਗਰ ਉਸ ਮੈਨੇਜਰ ਕੀ ਮੌਤ ਕਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਮੋਹਣ ਪਰ ਲਗਾ ਕਰ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਰੁਪਿਆ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਉਸਕੋ ਫਾਂਸੀ ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਲਵਾ ਦੀ... ਮਗਰ ਇਸ ਵਕਤ ਇਨ ਬਾਤੋਂ ਕਾ ਕਿਆ ਫਾਇਦਾ ? ਮਗਰ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਏਕ ਬਾਤ ਹੈ ਉਸ ਸੂਰਬੀਰ ਕੀ

ਆਖੇਂ ਬੰਸੀ ਕੋ ਲਗਨੀ ਚਾਈਏ, ਹਮ ਜਾਣਤੇ ਹੈ ਕਿ ਬੰਸੀ ਕੇ ਰੂਪ
ਮੇਂ ਮੋਹਣ ਜੀਏਗਾ, ਸ਼ਰੀਰ ਬੰਸੀ ਕਾ ਹੋਗਾ, ਆਖੇਂ ਮੋਹਣ ਕੀ ਹੋਗੀਂ।

ਡਾਕਟਰ : ਹਾਂ ਹਾਂ ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਗਾ, ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੂੰਗਾ, ਤੂੰ ਜਾ ਕੇ ਬੰਸੀ
ਕੀ ਮਾਂ ਕੋ ਹੌਸਲਾ ਦੇ, ਬਿਚਾਰੀ ਨੇ ਕਿਤਨੀ ਉਮੀਦੋ ਲਗਾਈ ਹੈਂ।
ਅਗਰ ਇਸ ਬਾਰ ਨਹੀਂ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਬਾਰ ਬੰਸੀ ਕੋ ਜ਼ਰੂਰ ਆਖੇਂ ਮਿਲ
ਜਾਏਗੀ, ਅਬ ਤੋ ਬਹੁਤ ਸੇ ਲੋਗ ਅਪਣੀ ਆਖੇਂ ਕੋ ਦਾਨ ਕੀ
ਵਸੀਅਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹੈਂ।

ਰਾਮੂ : ਹਾਂ ਬੂਢੇ ਕਰਨੇ ਲਗ ਪੜੇ ਹੈਂ, ਮਗਰ ਉਨ ਬੂਢੇ ਕੀ ਆਖੇਂ ਕਾ ਕਿਆ
ਫਾਇਦਾ, ਜਿਨ ਮੇਂ ਜੋਤੀ ਨਾ ਹੋ, ਦੂਰ ਦੇਖਣੇ ਕੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾ
ਹੋ, ਜਿਨ ਮੇਂ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਹੋ ਕਿ ਵੋਹ ਦੋਸਤ ਔਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕੀ
ਪਹਿਚਾਣ ਕਰ ਸਕੇ। ਬਸ ਹਮਾਰੇ ਸਾਥੀ ਬੰਸੀ ਕੋ ਸਾਥੀ ਮੋਹਣ ਕੀ
ਆਖੇਂ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

(ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ ਟਾਊਟ ਆਤਾ ਹੈ)

ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ : ਤੂੰ ਰਾਮੂ... ਯਹਾਂ ?

ਰਾਮੂ : ਹਾਂ ਮੈਂ ਯਹਾਂ, ਤੁਝੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ?

ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ : ਨਹੀਂ, ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਏ...

ਰਾਮੂ : ਮੁਝੇ ਪਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਤੇਰਾ ਮਤਲਬ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਯੇਹ ਗੋਪਾਲ
ਦਾਸ ਹੈ। ਯੇਹ ਵੋਹ ਇਨਸਾਨ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੇਂ ਗਲਤੀ ਸੇ ਭੀ
ਕੋਈ ਨੇਕ ਕਾਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਯੇਹ ਐਸਾ ਇਨਸਾਨ ਹੈ ਜੋ ਜਹਾਂ
ਭੀ ਖੜਾ ਹੋਗਾ ਤੋ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਕ ਕੇ ਕਹਾ ਜਾ ਸਕਤਾ ਹੈ ਕਿ
ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਗਲਤ ਕਾਮ ਹੋਣੇ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਡਾਕਟਰ : ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਏ ਹੋ ?

ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ : ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ, ਪਹਿਲੇ...

ਰਾਮੂ : ਪਹਿਲੇ ਰਾਮੂ ਕੋ ਜਾਣੇ ਦੋ, ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ। ਯੇਹ ਜਿਸ ਕਾਮ ਸੇ
ਆਇਆ ਹੈ ਵੋਹ ਕਬੀ ਭੀ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਬਤਾਏਗਾ,
ਕਿਉਂਕਿ ਯੇਹ ਕੋਈ ਨੇਕ ਕਾਮ ਕੋ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਹਾਂ ਆਪ
ਅਕੇਲੇ ਮੇਂ ਇਸ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਣ ਲੋ।

(ਰਾਮੂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।)

ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ : (ਸੰਭਲਦਾ ਹੋਇਆ) ਤੁਸੀਂ ਡਾਕਟਰ... ਬਿਦਰਾ ?

ਡਾਕਟਰ : ਜੀ ਫਰਮਾਓ।

ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ : ਡਾਕਟਰ ਅਹੂਜਾ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ ?

ਡਾਕਟਰ : ਕਿਸ ਬਾਰੇ... ?

ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ : ਉਨ੍ਹਾਂ ਔਖਾਂ ਬਾਰੇ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੱਲ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਕੈਦੀ ਨੇ ਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ।

ਡਾਕਟਰ : ਹਾਂ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋ ?

ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ : ਕੀ ਡਾਕਟਰ ਅਹੁਜਾ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ?

ਡਾਕਟਰ : ਨਹੀਂ ਤਾਂ।

ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ : ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਔਖਾਂ ਲਈ ਖਾਸ ਭੋਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਔਖਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਡਾਕਟਰ : ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਹ ਔਖਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਉਹਦੀ ਆਖਰੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਜਾਂ ਵਸੀਅਤ ਕਹਿ ਲਵੋ।

ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ : ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਆਖਰੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਹ ਕੀਮਤ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ, ਡਾਕਟਰ ਅਹੁਜਾ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹਾਂ।

ਡਾਕਟਰ : ਔਛਾ ਇਹ ਗੱਲ ਏ, ਪਰ ਮੈਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਔਖਾਂ ਕਿਉਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਮਰੀਜ਼ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋ ?

ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ : ਨਹੀਂ, ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭੋਜਿਆ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਉਹ ਔਖਾਂ ਕਿਸੇ ਮਰੀਜ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀਆਂ ਔਖਾਂ ਨੇ... ਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਏ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਏ ਨਾ ਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਏ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਏ ਕਿ ਇਹ ਔਖਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਲੱਗਣ ਦੇ ਫਿਟ ਨਹੀਂ।

ਡਾਕਟਰ : ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੌਦਾ ਕਰਨ ਆਏ ਹੋ ?

ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ : ਹਾਂ ਸੌਦਾ ਹੀ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹਾਂ।

ਡਾਕਟਰ : ਵਪਾਰੀ ਹੋ ?

ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ : ਵਪਾਰੀ ਹੀ ਸਮਝ ਲਵੋ।

ਡਾਕਟਰ : ਤਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਰਾਮੂ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਏ ਉਹ ਠੀਕ ਏ ?

ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ : ਰਾਮੂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਕੀ ਸਮਝ ? ਦੋ ਟੱਕੇ ਦਾ ਬੰਦਾ।

ਡਾਕਟਰ : ਉਹਨੂੰ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਏ... ਉਹ ਠੀਕ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗਾ ਬੰਦਾ ਜਿਥੇ ਵੀ ਖਲੋਵੇ ਉਥੇ ਸਭ ਕੁਝ ਗਲਤ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਏ... ਮੇਰਾ ਪੇਸ਼ਾ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਥੋਂ ਫੋਰਨ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਓ।

ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ : ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ?

ਡਾਕਟਰ : ਹਾਂ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ?

ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ : ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ ?

ਡਾਕਟਰ : ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਕਹਿ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ : ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹਦੀ ਬੜੀ ਮਹਿੰਗੀ ਕੀਮਤ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ, ਡਾਕਟਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ ਤੇ ਕਿਸ ਵੱਲੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ।

ਡਾਕਟਰ : ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਸਮਝਦਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਵੱਲੋਂ ਆਏ ਹੋ, ਬਸ ਮੈਂ ਇਹੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਥੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਵੋ।

(ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ ਘੁਰੀਆਂ ਵੱਟਦਾ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।)

ਡਾਕਟਰ : ਉਹ ਬੰਦਾ ਮੈਨੂੰ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਂਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਵਾਕਈ ਬੜੇ ਵੱਡੇ ਬੰਦਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਮੋਹਣ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਇਕ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਗੂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੇ, ਜੋ ਦੇਖ ਸਕਦੀਆਂ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਏ, ਜੋ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਨੀਅਤ ਪਛਾਣ ਸਕਦੀਆਂ ਨੇ, ਉਹ ਮਾਲਕਾਂ ਲਈ ਇਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੇ, ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਮੋਹਣ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਕੀ ਕੀਮਤ ਏ... ਮੈਂ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਏ ਕਿ ਮੈਂ ਹਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕਰਾਂਗਾ... ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ... ਵੱਡੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੂਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗੋਂ ਮਨਿਸਟਰਾਂ ਦੇ ਟੈਲੀਫੂਨ, ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਫੂਨ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਕੀ ਕੀ ਖੇਡ ਖੇਡੀ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਜਦੋਂ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਪੁੱਜੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਰਾਮੂ : ਨਹੀਂ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੋਹਣ ਕੀ ਆਖੋਂ ਕੀ ਜੋਤੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ

ਹੋ ਸਕਤੀ। ਮੋਹਣ ਕੀ ਅਬ ਦੋ ਆਖੇਂ ਨਹੀਂ, ਵੋਹ ਤੋ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਆਖੇਂ
ਕੀ ਸ਼ਕਲ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਗਈ ਹੈ... ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਮੋਹਣ
ਕੀ ਅਰਥੀ ਮੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਕੀ ਆਖੇਂ ਮੇਂ ਮੋਹਣ ਕੀ ਆਖੇਂ
ਲਗ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਜ਼ਾਲਮੋਂ ਕੋ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨਕਾ ਖੁਆਬ
ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਚਲੇਗਾ, ਹੱਕ ਲੇਨੇ ਵਾਲੇ ਹੱਕ ਲੇ ਕੇ ਰਹੇਂਗੇ।

(ਬੁੱਢੀ ਮਾਂ ਸੋਟੀ ਨਾਲ ਠੱਕ-ਠੱਕ ਕਰਦੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।)

ਮਾਂ : ਹਾਂ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਹੱਕ ਲੇਨੇ ਵਾਲੇ ਹੱਕ ਲੇ ਕੇ ਰਹੇਂਗੇ।

ਹਰ ਆਖ ਮੇਂ ਬਗਾਵਤ ਕੇ ਸ਼ੋਅਲੇ ਜਲਾ ਦੇਂਗੇ

ਹਮ ਜੰਗੇ ਅਵਾਮੀ ਸੇ ਕੁਹਰਾਮ ਮਚਾ ਦੇਂਗੇ।

ਸਮਾਪਤ